

oud schoolpand in bijzonder nieuw jasje gestoken

Atelier Mariëtte Adriaanssen bouwde een verouderde, koude en sombere schoolleugel om tot een frisse, inspirerende leeromgeving voor de Tilburgse School voor VAVO. Ook ontwierp ze in samenwerking met ontwerper Petra Vonk een 'gebreide buitenkant' voor het pand - een wereldwijde primeur!

'De schoolleugel aan de Stappegoorweg 183 was sterk verouderd: een gang zonder daglicht, diepe praktijklokalen en slechte isolatie, dus hoge stookkosten. Daarin moest verbetering komen. Ik ben gespecialiseerd in herontwikkeling van schoolgebouwen. Daarom werd ik in 2009 gevraagd mijn visie te presenteren', vertelt Mariëtte Adriaanssen. Haar ontwerp werd tot beste verkozen. Het bewijst dat een aftands schoolgebouw met beperkte ingrepen kan veranderen in een aantrekkelijke eigentijdse omgeving; een ideale oplossing in tijden van financiële krapte en toenemende strijd om leerlingen. Medio 2011 startte de sloop; in januari 2012 werd de vleugel in gebruik genomen. De officiële opening vond plaats op 21 maart jongstlede.

klappend hart

Kenmerkend voor de ontwerpen van Atelier Mariëtte Adriaanssen is dat ze een nieuwe manier van werken uitlokken en faciliteren. Zo ook bij de School voor VAVO: daar is een vanzelfsprekende, hypermoderne werk- en ontmoetingsplek gecreëerd. 'De verouderde vleugel had veel overmaat door de grote praktijklokalen. Die heb ik benut door de gang te verbreden tot een ruim en licht atrium', vertelt ze. 'Via het nieuwe sheddak met noorderlicht - een knipoog naar de lokale textiel fabrieken - krijgt het atrium veel daglicht, zonder hitte of hinder voor computerschermen. Aan weerszijden van

het atrium liggen kantoren en onderwijsondersteunende ruimten. De glazen wanden daarvan zijn voorzien van een speciaal ontworpen print voor intimiteit en privacy. Daarachter, aan de buitengevels, liggen de leslokalen.'

In het atrium bevindt zich een huisje met spreekkamers, een podium met flexwerkplekken voor docenten en de pauzeruimte voor leerlingen. 'In deze dynamische en toch rustig ogende ruimte, met veel warm oranje in het interieur, komen alle loop- en zichtlijnen samen - net als alle gebruikers. Zo heeft de school een kloppend hart gekregen.'

'Ik liep gisteravond met een glimlach door de School voor VAVO. Het is echt prachtig. Ook de totstandkoming van de plannen en de uitvoering van het werk is zeer prettig verlopen. Waren alle projecten maar zo!' - Erwin de Wolff, Onderwijsgroep Tilburg (opdrachtgever)

gebreide gevel

Ook de gevels moesten vervangen worden, vanwege de slechte thermische kwaliteiten. Mariëtte Adriaanssen: 'De school ligt aan een hoofdweg van campusgebied Stappegoor. Daar wilde ik op inspelen door de gevel te gebruiken als billboard voor de school. Zoekend naar een passende kunstuiting stuitte ik op prachtig, innovatief werk van textielontwerper Petra Vonk. Op mijn initiatief hebben wij vervolgens samen een unieke gebreide gevelbekleding ontwikkeld.' Met deze bijzondere buitenkant presenteert de school zich opvallend en toch ingetogen. Zo heeft het ontwerp van Atelier Mariëtte Adriaanssen een intrigerende 'finishing touch' meegekregen!«

Kijk voor meer informatie op www.atelierma.nl en www.petra Vonk.nl.

Aanpassing bestaande onderwijshuisvesting biedt nieuwe kansen

In een tijd waarin onderwijsinstellingen gedwongen zijn kritisch naar de uitgaven voor hun vastgoed te kijken, komt een facelift van bestaande gebouwen steeds vaker in beeld. De resultaten kunnen verrassend zijn. Een praktijkvoorbeeld uit Tilburg.

ROC Tilburg besloot een aantal jaren geleden als sluitstuk van de renovatie van haar onderwijscomplex in het gebied Stappegoor de huisvesting van de afdeling Volwassenenonderwijs (School voor Vavo) op de

toeven zou zijn. Transparantie stond daarbij voorop. Het daglicht heeft dankzij de facelift op veel plaatsen vrij spel gekregen en daarnaast domineren lichte kleuren en lichte materialen. Waar in de oude situatie

huisvesting. Een van de kwaliteiten hier was de overmaat aan ruimte, door de grootte van de praktijklokalen. Het is wel een gepuzzel geweest en de architect is bij het ontwerpen gaan schuiven met ruimtes.

Bij dat geschuif heb je opeens kantoorruimtes midden in het gebouw zitten, zonder daglicht. Dat kon natuurlijk niet. Vandaar dat er in het hart een grote lichtstraat is gekomen. Een bestaand gebouw geeft houvast en brengt je op ideeën, die je bij nieuw-

ziek kunnen produceren. Daar moet een rockband met maximaal volume kunnen spelen, uiteraard zonder dat dit overlast voor Vavo veroorzaakt. Ga maar na, ernaast is een theorielokaal die ook voor examens worden gebruikt. Om die reden is de studio uitgevoerd volgens een doos-in-doo-principe. Dat wordt vooral gebruikt voor muziekstudio's en concertzalen. De vloer, wanden en het plafond van de betrokken ruimte worden hierbij volledig akoestisch

trokken waren, hebben daar vertaling aan gegeven. De architect heeft een kunsttoepassing voor de zuidwestgevel ontworpen, en betrok hierbij vormgeefster Petra Vonk. Zij heeft speciaal voor dit project een uniek breipatroon ontwikkeld dat in de gevel, in een composietplaat, is verwerkt. Een duidelijke verwijzing naar Tilburg als textielstad. De lokalen zijn heel verstild door deze beplating. Overigens mede doordat men vanuit de lokalen niet naar buiten kan kijken,

tingsadviseur richt zich niet alleen op grote nieuwbouwprojecten maar begeleidt daarnaast kleinere verbouwingstrajecten, waarbij bestaand vastgoed nieuw leven wordt ingeblazen.

Schooldirecties grijpen nogal eens naar nieuwbouw omdat zij aannemen dat die meer status geeft en een aanzuigende werking op leerlingen heeft. Toch merken wij dat in het onderwijs een stuk kritischer en nuchterder naar huisvesting wordt geke-

schop te nemen. Een gebouwdeel dat is ingeklemd tussen twee vleugels met andere studierichtingen van het ROC. Een belangrijk uitgangspunt voor het programma van eisen was de zorg voor voldoende flexibiliteit. Mocht het ROC over een jaar of zeven iets anders met de ruimte van plan zijn, dan hoeven we, zo was de redenering, niet alles weer op zijn kop te zetten. Bij teruglopende leerlingenaantallen zou dit deel van het gebouw in de toekomst op deze wijze ook als zelfstandige eenheid kunnen worden verhuurd. De Vavo-huisvesting heeft nu een eigen uitstraling.

Het betrokken gebouw dateert van het einde van de jaren zestig. Het was ingericht voor klassikaal praktijkonderwijs. Voor alle partijen vormde het de uitdaging in een gebouw dat somberheid uitstraalde en alle flair miste, een nieuwe, functionele leeromgeving te creëren waar het prettig

donkere gangen het beeld bepaalden, krijgt daglicht in het centrale hart van de afdeling nu volop de ruimte. Aan het atrium grenzen lokalen, werkkamers van docenten en de mediatheek. Op het centrale podium zijn ook werkplekken gesitueerd. Achterin bevinden zich vergaderplekken. De beoogde flexibiliteit heeft mede haar vertaling gekregen in de lokalen. Dankzij mobiele wanden kunnen lokalen eenvoudig worden gekoppeld, bijvoorbeeld in het geval van tentamens.

Het nieuwe leren

Volwassenenonderwijs is vrij traditioneel en klassikaal van opzet, al heeft het ROC met deze ingrijpende verbouwing al wel geanticipeerd op concepten als het nieuwe werken en het nieuwe leren. Het mooie bij een verbouwing als deze is dat je op zoek gaat naar de kwaliteiten van bestaande

bouw misschien helemaal niet voor elkaar had gekregen. Deze setting zou je dan niet hebben bedacht. Een groot voordeel van het open hart van de afdeling – het atrium omgeven door werkruimtes – is verder dat spontaan sociale contacten ontstaan.

De renovatie heeft ongeveer een halfjaar geduurd, gezien het ingrijpend karakter een vlot proces. Alleen de begane grond, de dakvloer en de kolommen zijn overeind gebleven. Het spannende van verbouwen is dat je op onverwachte zaken kunt stuiten en wellicht niet meer de beschikking hebt over de oorspronkelijke bouwtekeningen. Hier zijn grote verrassingen uitgebleven. Wel hebben we op beperkte schaal asbest ontdekt, maar de verwijdering daarvan heeft niet geleid tot vertraging van de bouw. Een van de uitdagingen was een geluidsstudio in het gebouw te situeren waar leerlingen van een andere studierichting mu-

los gehouden van de casco van het gebouw. Hierdoor vindt geen trillingsoverdracht plaats door contact in de constructie.

Kunsttoepassing

ROC Tilburg wil zich presenteren naar de stad. De partijen die bij dit project be-

want dat zou leerlingen nogal afleiden.

HEVO heeft het project met haar partners integraal aangepakt. Zij is in alle fases betrokken geweest bij onder meer het programma van eisen en plan van aanpak, algeheel projectmanagement, directievoering en kostenmanagement. De huisves-

ten. Kostenbewuster ook. In dat geval is de verbouwing van bestaand vastgoed een mogelijk aantrekkelijk alternatief. Veel weerstand is het gevolg van misverstanden over verbouwingen, die overigens vaak verdwijnt zodra het hele plaatje duidelijk wordt. ■

Peter Huys
is senior projectmanager bij HEVO.

Stefan van de Crommenacker
was ten tijde van het bouwproject hoofd huisvesting van de Onderwijsgroep Tilburg.

Mariëtte Adriaanssen
is architect en eigenaar van architectenbureau Atelier Mariëtte Adriaanssen.